

Aleg. 116.

Sprawozdanie

komisji kultury krajowej o petycyi spółki wodnej, zawiązanej dla regulacyi rzeki Wisłok.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 24. września b. r. przekazaną została Komisji kultury krajowej petycyja do l. 324/147 Spółki wodnej, zawiązanej dla regulacyi rzeki Wisłok w powiatach Sanockim, Brzozowskim i Krościńskim na przestrzeni 23 kilom. od Beska aż po Krościenko. Po zbadaniu stanu rzeczy w petycyi wykazanego i Allegatów: 1. Planu i kosztorysu regulacyi, 2. orzeczenia technicznego, 3. wezwania c. k. Starosty w Brzozowie do przedłożenia statutu zawiązanej spółki wodnej, jakoteż po otrzymaniu bliższych wyjaśnień ze strony biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym, Komisya kultury krajowej ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie wraz z odpowiednemi wnioskami:

Rzeka Wisłok w górnym swym biegu, przepływając od południowego wschodu ku północnemu zachodowi na długości 23 kilometrów przez terytorya gmin i obszarów dworskich Besko, Wzdów, Bzianka, Trześniów, Haczów i Iskrzynia, położonych w powiatach Sanockim, Brzozowskim i krościńskim, z powodu swego krętego biegu, zarośniętego, zamulonego i bardzo wąskiego koryta, nie jest w stanie pomieścić spływającej do niej wody i zrządza nietylko znaczne szkody przez podrywanie brzegów, ale co gorsza kilka razy do roku w czasie większych deszczów występuje z łożyska swego, zatapiając do 8000 morgów najżyźniejszej roli i łąk tak zwanego Podola Sanockiego.

Już w r. 1875 postanowiły strony cierpiące tak dotkliwe klęski, poczynić środki zaradcze dla uchylenia tych tak często powtarzających się wylewów Wisłoka — w skutek czego wypracowany został w tymże roku przez cyw. inżyniera Zapalowicza plan regulacyi tej rzeki na powyższej przytoczonej przestrzeni, t. j. do tego miejsca, gdzie jej koryto jest szerszem i mniej krętym, a spadki lepsze, — preliminowanym kosztem 73.797 zł. 74 ct. w. a.

Wykonanie regulacyi według tego projektu nie przyszło do skutku, naprzód z powodu śmierci projektanta, powtóre ze względu na stan finansowy okolicy, który nie dozwolił na przedsięwzięcie własnemi siłami tak kosztownej roboty.

Z prawdziwą wdzięcznością powitała okolica ta, nawiedzana tak dotkliwemi klęskami, uchwałą Wysokiego Sejmu, o utworzeniu biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym, i korzystała więcej niż inna część kraju z pomocy tegoż biura. — Pomimo zdrenowania jednak około 200 morgów

roli, osuszenia i częściowego nawodnienia do 300 morgów łąk, okazała się konieczna potrzeba ujęcia w karby głównego odpływu wodnego, t. j. rzeki Wisłok, która nie tylko sama tak ogromne szkody powoduje, ale nadto wstrzymuje odpływ wody i sprowadza wylewy wpadających do niej innych dorzeczy, mianowicie rzeczki Pielnia. Rzeczka ta wyrządza też nieopisane zniszczenia skutkiem nieregularnego biegu Wisłoka na terytoryach gmin i obszarów dworskich Jaémierz i Zarszyn.

Korzystając z wskazówek udzielonych przez biuro melioracyjne, postanowili właściciele obszarów, podlegających wylewom Wisłoka i jego dopływów, podnieść raz jeszcze sprawę regulacji tej rzeki, i w dniu 20. lipca 1880 r., nastąpiło porozumienie głównych stron interesowanych, zawiązało Spółkę wodną, i wybrano komitet do przeprowadzenia tej tak ważnej sprawy dla podniesienia produkcji rolnej całej okolicy.

Komitet pod przewodnictwem p. Antoniego Gniewosza, prezesa okręgowego Towarzystwa rolniczego Sanockiego, odniósł się ponownie w roku bieżącym do biura melioracyjnego z prośbą, aby wspólnie z inżynierem rządowym zbadało na miejscu projekt ś. p. Zapałowicza, co też w lipcu 1881 r. nastąpiło.

Orzeczenie techniczne biura melioracyjnego w porozumieniu z inżynierem rządowym, wykazuje możliwość wykonania robót regulacyjnych na rzece Wisłok w granicach sumy kosztorysowej, prelimitowanej przez ś. p. Zapałowicza, a jednocześnie korzyści, jakie z regulacji tej dla całej okolicy tak zwanego Podola Sanockiego nastąpić muszą. -- Podnosi jednak potrzebę rewizji trasy i całego projektu z powodu zmian zaszłych w biegu rzeki od 1875, następnie zdjęcia terenu inundacyjnego dla sprawiedliwego rozłożenia kosztów regulacji na pojedynczych właścicieli, mających odnieść korzyści z przeprowadzenia projektowanych robót regulacyjnych na rzece Wisłoku i jego dopływach.

W następstwie tego technicznego orzeczenia podpisanego przez inżynierów biura melioracyjnego i c. k. inżyniera powiatowego, członkowie Spółki wodnej udają się w pomienionej petycji z prośbą do Wysokiego Sejmu o pomoc w tem przedsięwzięciu, a mianowicie o jednorazową lub w rocznych ratach wypłacić się mającą subwencją, oraz o udzielenie pożyczki bezprocentowej na powyższe cele.

Chociaż przedsięwzięcie tych rozmiarów, jak regulacja Wisłoka już samo przez się wchodzi w zakres interesów publicznych i pomocy ze strony kraju spodziewać się może, to na usprawiedliwienie tej prośby winna jeszcze służyć i ta okoliczność, że znaczna ilość mniejszych posiadaczy gruntowych, czy to przez nieświadomość osiągnąć się mających korzyści, czy też dla rzeczywistego ubóstwa i braku środków materialnych spowodowanych właśnie ciągłymi powodziami, w skład Spółki wodnej nie wejdzie, a roboty na ich gruntach kosztem reszty interesowanych, członków Spółki drogą expropriacji wykonane być mogą; chcąc bowiem wszystkich interesowanych wciągnąć do spółki wodnej w drodze ugody, regulacja ani za dziesiątki lat nie przysłaby do skutku, lub też używając przewidzianego w ustawie wodnej przymusu, wywierałoby się za wielki nacisk na ludzi nieoświeconych dostatecznie w tych sprawach, i zubożałych powtarzającymi się klęskami.

A jednak leży w ogólnym interesie naszego kraju, żeby z całą usilnością przystąpić do regulacji rzek i dzikich potoków, które nieobliczone straty powodują; trudno żądać wszelako, żeby niektórzy tylko interesowani, dotknięci sami niszczącym ich pracę elementem, ponosili koszt regulacji za siebie i drugih.

Dopóki więc ogół na podstawie widocznych osiągniętych korzyści nie przyjdzie do przeświadczenia o użyteczności takich przedsięwzięć, pomoc kraju wydaje się niezbędną, jeżeli do jakiegokolwiek czynności na tem polu przystąpić pragniemy.

Leży to także w interesie c. k. Rządu, który zyskując na sile podatkowej, powinien wspierać wszelkie budowy wodne, zmierzające do podniesienia produkcji i od którego subwencji na te cele słusznie oczekiwać można. Komisya kultury krajowej przedkłada też odpowiednią pod tym względem rezolucję.

Ponieważ formalności przepisane krajową ustawą wodną z 14. marca 1875 r., a konieczne do prawomocnego istnienia Spółki wodnej, związanej dla regulacji Wisłoka w ciągu nadchodzącej zimy załatwione być mogą, przeto

zważywszy, iż należący już do Spółki wodnej obywatele, podpisani na petycji, przyjąwszy w razie pomocy ze strony kraju zobowiązanie pokrycia wszelkich dalszych kosztów, dają zupełną rękojmię,

zważywszy, że wedle zasiągniętej przez komisją kultury krajowej opinii biura melioracyjnego rewizya planów i zdjęcia terenów mogą być uskutecznione z wiosną 1882, rozpoczęcie zaś robót regulacyjnych może zaraz po tem nastąpić, a w przeciągu lat trzech projektowana regulacya do zupełnego ukończenia być doprowadzoną,

zważywszy, że regulacya ta nie tylko pojedynczym interesowanym korzyść przyniesie, ale przyczyni się do podniesienia gospodarstwa ogólnego przez użyźnianie całej okolicy, oraz ze względów sanitarnych, osuszając bagna i uchylając szkodliwe wyziewy, za sprawę krajową uważaną być winna,

zważywszy, że rozwój i skuteczność dalszych a koniecznych melioracyi, mianowicie osuszenia gruntów przez rowy i dreny od regulacji Wisłoka jest zależną,

zważywszy wreszcie, że koszta tak wielkiego przedsięwzięcia pomimo ofiarności niektórych interesowanych najbardziej kłeskami dotkniętych, przenoszą środki jednostek,

Komisya kultury krajowej powzięła przekonanie, iż petycyja Członków Spółki wodnej dla regulacji Wisłoka związanej, zasługuje na uwzględnienie, a podjęta przez nich sprawa na najsilniejsze poparcie.

Z tych wszystkich powodów, komisya kultury krajowej wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Spółce wodnej, związanej w powiatach Sanockim, Brzozowskim i Krośnieńskim dla regulacji Wisłoka na przestrzeni od Beska aż po Krościeńko, udziela się bezzwrotną subwencyę po 5.000 zł. w. a. rocznie w latach 1882, 1883 i 1884, jakoteż pożyczkę bezprocentową również po 5.000 zł. w. a. rocznie w tychże samych latach 1882, 1883 i 1884, a to pod następującymi warunkami:

- a) Spółka wodna dopełni wprzód wszystkich warunków, ażeby stała się prawomocną w myśl krajowej ustawy wodnej z 14. marca 1875 r.
- b) pożyczka bezprocentowa udzieloną będzie w każdym z wyżej wymienionych lat z góry na rozpoczęcie robót — subwencya zaś zaliczoną zostanie z dołu po wykonaniu robót na każdy z trzech lat preliminowanych.
- c) Pożyczka bezprocentowa zwróconą zostanie funduszowi krajowemu w 10 latach po 1.500 zł. rocznie, począwszy od 1885. r.
- d) Spółka wodna podda się nadzorowi i kontroli Wydziału krajowego, tak co do wykonania robót, jako też ich konserwacyi.

2. Na powyższe cele wstawia się do budżetu krajowego po 10.000 zł. w. a. rocznie, w trzech po sobie następujących latach 1882, 1883 i 1884.

3. Wzywa się Wydział krajowy, ażeby polecił inżynierom biura melioracyjnego, wypracować bezpłatnie uzupełniające plany szczegółowe regulacji Wisłoka na przestrzeni od Beska aż do Krościeńka, oraz objąć nadzór i kontrolę nad wykonaniem się mającemi robotami i konserwacyą tychże.

4. Wzywa się Wydział krajowy, ażeby przeprowadził rokowania z c. k. Rządem, celem uzyskania subwencyi na regulacyę Wisłoka.

J. Czaroryski

Przewodniczący.

Gorayski

Sprawozdawca.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Main body of faint, illegible text, appearing to be several paragraphs of a letter or document.

Faint text at the bottom of the page, possibly a signature or footer.